

Predgovor

Isto kao i ljudi, i zemlje ponekad prolaze kroz intenzivne i korjenite promjene koje ih odvođe iz jednog stadija razvoja u drugi. Kod ljudi te promjene uzrokuju brakovi, razvodi, gubici bliskih osoba, odlazak u mirovinu, gubitak posla, teže bolesti ili nezgode i tako dalje. Kad su u pitanju zemlje, promjene uzrokuju tranzicije iz jednog ekonomskog ili političkog sustava u drugi; ili iz rata u mir; ili ponekad obrnuto. Za razvijene zemlje, s dobrim i stabiliziranim političkim ili ekonomskim sustavima, manje je vjerojatno da će doživjeti ovakve intenzivne promjene negoli je to slučaj kod drugih vrsta zemalja.

Ova knjiga obuhvaća sedam zemalja koje su u zadnjim desetljećima prošle kroz nešto što se može smatrati radikalnom preobrazbom. Od tih zemalja, tri – Rusija, Mađarska i Hrvatska – prošle su iz modela centralnog planiranja i iz sustava prevlasti komunističkih partija u tržišna gospodarstva s demokratskijim režimima. Prvi dio ove knjige bavi se tim zemljama. Njegov velik dio, prvih pet poglavlja, obuhvaća Rusiju. Drugi dio knjige bavi se četirima zemljama koje su prošle kroz druge vrste tranzicija. Riječ je o Portugalu, Somaliji, Libanonu i Maroku.

Opisi svih tih sedam zemalja temelje se na mojim putovanjima tijekom četiri desetljeća te na poslovima koje sam obavljao u njima, uglavnom kao zaposlenik Međunarodnog monetarnog fonda. Mnoge anegdote iz tog razdoblja imaju i zabavnu stranu, a prenose i direktne informacije o razvoju događaja u tim zemljama. Knjiga zacijelo nije tehnički priručnik pisan za stručnjake i ne bi se trebala prosuđivati s tog gledišta: ponajprije je napisana za širok krug čitatelja koji se do neke mjere zanimaju za procese tranzicije i za zemlje koje su ovdje obrađene. Ipak se nadam da će i stručnjaci u njoj naći neke korisne obavijesti, poglavito u dijelu o Rusiji. Glavni cilj knjige sastoji se u tom da bude informativna, ali da istodobno i zabavi čitatelja. Radi se o knjizi koja se čita za dugog leta zrakoplovom ili tijekom praznika. Činjenica da su opisi utemeljeni na neposrednim i osobnim iskustvima i opažanjima, a ne na istraživanjima u knjižnici, daje im stanovitu svježinu koja često nedostaje u striktno tehničkim knjigama. Uz tu svježinu, međutim, kao cijena koja se za nju plaća, mogu pridoći i neke faktografske pogreške.

Ovo je četvrta i zadnja u nizu od četiri knjige koje se mogu, u

stanovitom ograničenom smislu, smatrati impresionističkim obilaskom svijeta. Ostale tri bile su: *Argentina: ekonomska kronika* (2007.); *Ljudi, mjesta i politike: Kina, Japan i jugoistočna Azija* (2008.); te *Dražest Latinske Amerike* (2010.). One predstavljaju stanovitu vrstu opsežnog podnošenja izvješća o skoro četiri desetljeća profesionalnog angažmana u mnogim zemljama svijeta. Ove četiri knjige obuhvaćaju osamnaest zemalja.

Želio bih zahvaliti nekolicini ljudi za pomoć koju su mi pružili u sastavljanju ove knjige. Profesori Hilary Appel, iz Claremonth McKenna College, kao i Anna i Anders Åslund, opskrbili su me korisnim komentarima na poglavlja o Rusiji. Naravno, oni nisu ni na koji način odgovorni za poglede koje sam izrazio, kao ni za moguće pogreške u opisima. Mogao bih zahvaliti i mnogim drugima za posredno pruženu pomoć tijekom mnogih godina koje pokriva ova knjiga. Imena nekih nalaze se u raznim poglavljima. Francesca Caparas kompetentno je pregledala rukopis, a Jesusa Hilario strpljivo je otipkala nekoliko pokusnih primjeraka. Htio bih zahvaliti i svojoj supruzi Mariji na strpljenju kojim je hranila i skrabila se za stvorenje slično zombiju, koje je lutalo kućom i provelo velik dio svojeg vremena za pisaćim stolom, radeći i pišući, a da nije pokazivalo bilo kakva interesa za bilo kakve druge aktivnosti.

- Vito Tanzi
6. kolovoza 2010.
Bethesda, Md.